

‘Wij houden de moed erin’

■ Moeilijke jaren voor musea:
dalende bezoekersaantallen en tekort aan vrijwilligers

Waar 2020 al een rampzalig jaar was voor de bezoekersaantallen en omzet van musea, was dat in 2021 nog meer het geval. De musea gingen dicht, weer open en weer dicht.

Sinds het begin van de coronacrisis verloren de Nederlandse musea tot 60 procent van hun bezoekers. Pas in 2024 zullen musea de oude bezoekersaantallen weer gaan halen, is de verwachting. Medewerkers en vrijwilligers van musea uit deze regio blikken terug en maken de balans op.

De Gemeenteweg van Staphorst op een koude ochtend in januari. Het is rustig op straat. Een dame in klederdracht lapt de ramen en poetst de groene luiken van het huis. Wie over de Diek rijdt, kan niet om de hoeveelheid boerderijen heen. Uit het niets doemt er een bord op: Museum Staphorst. Hier staat, grenzend aan supermarkt Boni, een monumentale boerderij daterend uit 1850. Inmiddels doet de boerderij al 40 jaar dienst als museum en behoort het al jaren tot de best bezochte musea van de regio. Voorzitter Jan Talen van Museum Staphorst woont op een steenworp afstand van het historische pand. Binnen zit hij aan een ronde tafel, naast hem zit penningmeester Gerrit Haasjes. Dan klinkt de vraag: Hoe waren de afgelopen twee coronajaren voor het museum? „Dramatisch”, vertelt Haasjes ietwat

terneergeslagen. Het museum ging van 9000 bezoekers in 2019 naar 4200 bezoekers in 2021. „De coronajaren hebben een zeer negatief effect op de omzet, maar er is absoluut geen angst voor het voortbestaan. Mede dankzij de financiële steun van de overheid houden we het goed vol”, zegt de penningmeester. „Er zijn nog wat reserves en ook hebben we de afgelopen jaren zuinig geleefd, omdat we spaarden voor een uitbreiding.” Ondanks de misère heeft het museum nog steeds uitbreidingsplannen. Het idee is om in de tuin voor de boerderij een kelder te realiseren.

Geen vetpot

Ook museum de Karstenhoeve in Ruinerwold kampt sinds de komst van corona met dalende bezoekerscijfers. „Het is leuk dat het museum financieel wat ondersteund wordt door de gemeente, maar uiteindelijk wil je toch graag zelf weer je eigen broek op kunnen houden. Het museum blijft wel bestaan, maar het is geen vetpot”, zegt Petra Hessels van de Karstenhoeve.

De Karstenhoeve ontving vorig jaar 2879

bezoekers, in 2019 waren dat er 6000. Toch ziet Hessels een lichtpunt en dat is de opmerkelijke groei in het aantal jongere bezoekers. „Dat is echt opvallend. Vooral in de zomerperiode, waarin veel Nederlanders in eigen land op vakantie gingen, kwamen er aanzienlijk meer gezinnen en jonge mensen naar ons museum toe. In die zomermaanden hadden wij het eigenlijk nog drukker dan de jaren daarvoor”, aldus Hessels.

In het Stedelijk Museum in Meppel, waar je uiterst vriendelijk wordt ontvangen, staan de vrijwilligers al klaar voor een nieuwe dag. Klaar om bezoekers te verwelkomen. De blijdschap was groot bij de vrijwillige medewerkers toen dinsdagavond het verlossende woord van premier Mark Rutte kwam: ‘Musea mogen weer open’. De heropening komt als geroepen. Hoewel de definitieve bezoekersaantallen over het jaar 2021 nog niet bekend zijn, laat conservator Mieke Mulders van het museum weten dat ook hier het aantal bezoekers flink is gedaald. „Wel nam het aantal bezoekers vanuit de Randstad toe. Dit heeft natuurlijk te maken met de vakantie in eigen land, maar ook met het soort tentoonstellingen dat we aanbieden: regionaal typisch, maar met (inter)nationale uitstraling”, vertelt ze.

Tekort aan vrijwilligers

Behalve de dalende bezoekersaantallen is er ook een daling te zien in het aantal vrijwilligers. Vooral ouderen zijn afgehaakt. Als kwetsbare groep willen zij geen onnodig risico lopen. Nu de musea weer open mogen, moeten organisaties op zoek naar nieuwe vrijwillige medewerkers.

Stedelijk museum Meppel zoekt nog vrijwilligers voor verschillende functies: „Normaal gesproken zijn wij zes dagen per week open, nu maar drie. Dat komt puur door het tekort aan vrijwilligers. Wij willen dolgraag vaker open”, vertelt conservator Mulders. Het museum, waarin onder meer kunstwerken van Stien Eelsingh en Henk Boerwinkel een vaste collectie vormen, is niet de enige instelling met een tekort aan vrijwilligers. Zo zijn ook museum Valse Kunst in Vledder en Museum Staphorst op zoek naar vrijwilligers. „Het merendeel is gepensioneerd. Het gaat hier om een harde kern van veertigvrijwilligers. Zij zijn toch wat angster. De komende maanden zal het nog wel wat problematisch worden om het rooster rond te krijgen”, aldus Haasjes van Museum Staphorst.

‘De komende maanden zal het nog wel wat problematisch worden om het rooster rond te krijgen’

Voorzitter Jan Talen en penningmeester Gerrit Haasjes van Museum Staphorst. Wilbert Bijzitter

Wie museum Valse Kunst binnenstapt, vindt zich terug in een verrassende ruimte met veel licht en schilderijen. Er hangt onder meer een Vermeer, een Rembrandt en een kunstwerk van Picasso: vals weliswaar, maar identiek en even mooi.

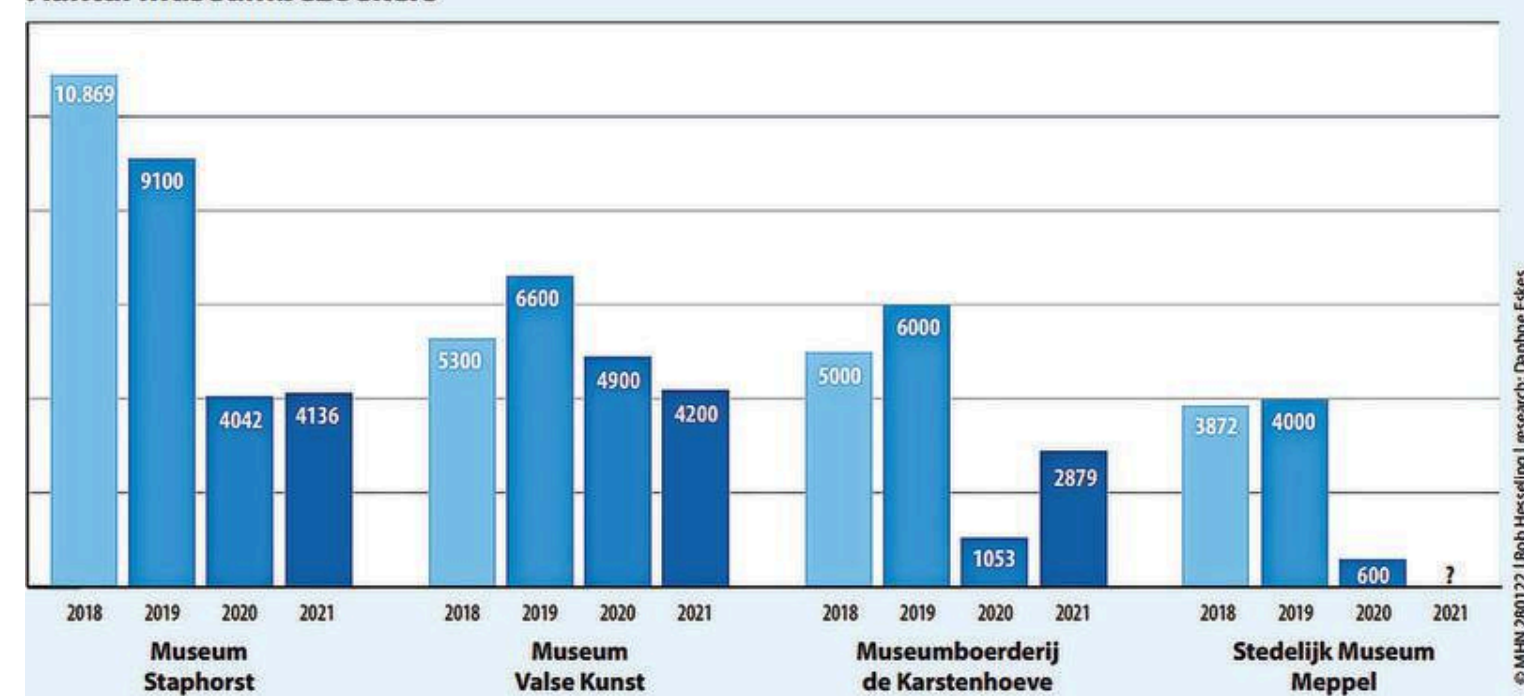
Ook het wereldberoemde schilderij Mona Lisa van Leonardo da Vinci heeft een prominente plek gekregen in het museum; een item van internationaal allure. Nieuw is de komst van een mp3-speler. „Door een tekort aan vrijwilligers zijn wij overgestapt op een zogeheten audiotour”, vertelt Sandra Goos, coördinator van museum Valse Kunst. Een noodgreep, benadrukt ze: „Onze voorkeur gaat uit naar een rondleiding, gegeven door een van onze vrijwilligers. Dat is veel persoonlijker en bezoekers kunnen gericht vragen stellen. Maar die luxe is er momenteel niet. Waar het kan, geven wij graag een rondleiding, maar het vinden van nieuwe vrijwil-

ligers is een grote uitdaging.” Het museum in Vledder ging van ruim vijftig vrijwillige medewerkers naar krap veertig in 2021. Museum Valse Kunst sloot 2021 af met 4200 bezoekers tegen 6600 in 2019, een financiële tegenslag. „We komen er wel overheen”, zegt Gerard van Wijk, verantwoordelijk voor de communicatie van Museum Valse Kunst. „Natuurlijk hebben wij een klap gehad, maar het is niet zo dat dit museum wankelt.” Een van de zorgen die dit museum heeft, is de huisvesting. „Het pand is voor het museum een zorgenkind, met name de verantwoordelijkheid voor het onderhoud, maar de financiële basis is nog steeds solide”, aldus Van Wijk.

Wachten

Nu musea weer open mogen, is het afwachten of de bezoekers terugkeren. Op dit moment is het een kwestie van hopen. „We zullen toch moeten afwachten. Wij zijn er in ieder geval klaar voor en proberen er van alles aan te doen om mensen te trekken”, besluit voorzitter Talen van Museum Staphorst. „Het wachten is voor ons nu het spannendst.” ■

Aantal museumbezoekers

Daphne Eskes

Sinds het begin van de coronacrisis verloren de Nederlandse musea tot 60 procent van hun bezoekers.

Coördinator Sandra Goos en vrijwilliger Gerard van Wijk van museum de Valse Kunst in Vledder. Martijn Bijzitter